

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

«Təsdiq edirəm:»
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
dos. Zaur Məmmədov
"12" 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

Fakültə: Təbiyyat

Kafedra: Riyaziyyat və informatika

İxtisas: 050120-Texnologiya müəllimliyi-II, 050504-Ekologiya-II, 050110-Kimya və biologiya müəllimliyi-II.

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S.f. Məntiq (Program Lənkəran Dövlət Universiteti Elmi Metodiki Şurasının 06.11.2023-cü il tarixli 02 sayılı iclasının qərarına əsasən təsdiq edilmişdir).

Kodu: SF-B04.

Tədris ili: II, (2025-2026).

Semestr: III

Tədris yükü: cəmi 90 saat. Auditoriya saati-30 saat (15 saat müəhazirə, 15 saat məşğələ)

Tədris forması: əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3 kredit

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat

Soyadı, adı, atasının adı, dərəcəsi: Qasımov Rəşid Ataxan oğlu, r.ü.f.d., dos.

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhər, H.Z.Tağıyev küçəsi-118, LDU-nun 3 saylı tədris korpusu, otaq № 301

Məsləhət saati:

E-mail ünvanı: resid5757@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

01. İ. Həsənov, İ.Q. Riyaziyyatla bağlı məntiq testləri. Bakı-2007, Bakı-2008.
02. İ.Ağakışiyev, M.Aranlı, M.Əliyev və b. Məntiq testləri. Bakı-2015.
03. V.Xaspoladova, S.Sadiqova, P.Musayev, E.Məmmədov. Məntiq. Bakı-2010
04. E.Lətifli. Məntiq testləri. Bakı-2019.
05. C.Cahangirov və b. Magistr test bankı. Bakı-2011.
06. Cavad Cahangirov, Rasim Xələfov. Magistr test bankı-I (Dərs vəsaiti) Bakı-2012
07. O.B.Boqomolova. Məntiq məsələləri. Bakı-2007.
08. M-B Babayev, C.Qurbanov. Humanitar məntiq (Məntiqdən məsələlər). Bakı-2006.
09. Malik Aranlı. Məntiqi tefəkkür-İQ testləri. Bakı-2007.
10. R.Şərifov, F.Zəkəriyyə, Ə.Ələkbərzadə və b. Məntiq (İQ) test bank +model testlər. (dərs vəsaiti) Bilikli ol tədris mərkəzi-2020-21.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Cəbr fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Məntiq həqiqətə aparan düzgün tefəkkürün formaları, qanunları və bu formalar üzərində aparılan məntiqi əməliyyatlar və qaydalar haqqında elmdir. Məntiq mücərrəd tefəkkür mərhələsində nəzəri idrakın formaları, üsulları, metodları və bu metodların əsasını təşkil edən qanunlar haqqında, həmçinin idrak vasitəsi kimi dil haqqında ümumelmi xarakter daşıyan elmdir. Düşünmə, əqli nəticə və ya əqli nəticələr zənciridir. Əqli nəticə isə hökmlər arasında əlaqə yaradaraq, zehnin

bilinənlərdən bilinməyənləri əldə etməsidir. Qədim məntiqçilər məntiqə mövzusunə görə tərif verəndə deyirdilər ki, məntiq "bilinəndən bilinməyənin əldə edilməsinə vasitə olan elmdir", həm də deyirdilər ki, "Məntiq həqiqətə sövq edən təfəkkür əməliyyatlarının elmidir". Məntiqə bir də məqsədinə görə tərif verirlər. "Məntiq ağılı xəttadan qoruyan bir fənn, bir elmdir".

Bu təriflərdən nəticə olaraq məntiqin həm nəzəri həm də praktiki yönümlü fənn olduğu alınır.

Məntiq bir elm kimi hansı məntiqi üsullardan və hansı fikir əməliyyatlarından istifadə olunması baxımından mühakimənin təhlili ilə maraqlanır.

Hadisələr arasındakı ümumi, mühüm, zəruri xassə və münasibətlər anlayış, hökm və əqli nəticənin müxtəlif forma və sistemlərində ifadə olunur ki, bunu ancaq təfəkkürün köməkliliyi ilə anlamaq mümkündür. Predmetlərin mahiyyətinin aşkar olunmasında, idraki problemlərin həllində tərif, bölgü, əqli nəticə, sübut və bu kimi intellektual əməliyyatların mühüm rolu vardır və bunların əsasında duran təfəkkür vahidlərini məntiq elmi öyrənir.

Bu fənn məntiqi təfəkkürün inkişafına təkan verir, təhlilləri düzgün qurmağı, fərziyyələr irəli sürməyi və onları araşdırmağı, müstəqil qərar qəbul etməyi öyrədir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar, həm laboratoriya varsa, onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilər;
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin

imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə

1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Davranış qaydalarını, tədris və daxili intizam qaydalarını pozduqlarına görə tələbələrə aşağıdakı cəzalardan biri verilə bilər: a) xəbərdarlıq (şifahi və yazılı qaydada); b) töhmət; c) şiddətli töhmət; d) LDU tələbələr siyahısından xaric etmək.

Cəza tədbiri kimi LDU-dan xaric etmək aşağıdakı hallarda tətbiq edilir:

- ali təhsil müəssisəsinin daxili intizam qaydalarını kobud şəkildə pozduqda;
- növbəti tədris ilinə qeydiyyatdan keçməyib semestrin sonuna qədər ali təhsil müəssisəsi ilə əlaqə saxlamadıqda

X. Təqvim planı: Mühazirə 15 saat. Məşğələ 15 saat

No	Mövzular	Müh.	Məş.	tarix
1.	Şifrə. Sıra. Ardıcılıq.	2	2	
Plan:				
1.	Şifrə			
2.	Sıra.			
3.	Ardıcılıq.			
Mənbə: [1, 3, 5, 6, 7, 8-10]				
2.	Hesab əməlləri. Əməllər (operatorlar). Rebus (ədəd şəkil əlaqələri).	2	2	
Plan:				
1.	Hesab əməlləri.			
2.	Əməllər (operatorlar).			
3.	Rəbus (ədəd şəkil əlaqələri)			
Mənbə: [1, 3, 5, 6, 7, 8-10]				
3.	Şəkillərin xəyalən tamamlanması. Əlaqələr (bağlantılar). Şəkil münasibətləri. Şəkil ardıcılıqları. Şəkillərin cədvəlləri.	2	2	
Plan:				
1.	Şəkillərin xəyalən tamamlanması.			
2.	Əlaqələr (bağlantılar).			
3.	Şəkil münasibətləri.			
4.	Şəkil ardıcılıqları.			
5.	Şəkillərin cədvəlləri.			
Mənbə: [1, 3, 5, 6, 7, 9, 10]				
4.	Kəsiklər. Fiqurun hissələri. Fəza fiqurları (kub və s.).	2	2	
Plan:				
1.	Kəsiklər.			
2.	Fiqurun hissələri.			
3.	Fəza fiqurlar (kub və s.).			
Mənbə: [1, 3, 5, 6, 7, 9, 10]				
5.	Cədvəl, diaqram və qrafiklər. Sahə. Perimetr.	2	2	
Plan:				
1.	Cədvəl, diaqram və qrafiklər.			
2.	Sahə.			
3.	Perimetr.			

Mənbə: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8-10]				
6. Analogiya. Anaqram.				
Plan:		2	2	
1.	Analogiya.			
2.	Anaqram.			
Mənbə: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8-10]				
7. Məntiq məsələlərinin həlli.				
Plan:		2	2	
1.	Yaş məsələləri.			
2.	Təqvim və saat məsələləri.			
3.	Hərəkət məsələləri.			
4.	Faiz məsələləri.			
5.	İş və hovuz məsələləri.			
6.	Qarışıq aid məsələlər.			
7.	Birləşmələr və ehtimal nəzəriyyəsinin bəzi elementləri.			
Mənbə: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10]				
8. Tərəzilər. Mətnin məntiqi təhlili. Sözlə bağlı (verbal) məsələlər.		1	1	
Plan:				
1.	Tərəzilər.			
2.	Mətnin məntiqi təhlili.			
3.	Sözlə bağlı (verbal) məsələlər.			
Mənbə: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10]				

XI. Fənn üzrə tələblər:

- obyektiv gerçəklikdəki hadisə və proseslərin qarşılıqlı zəruri qanunauyğunluqlarını öyrənmək;
- əşyalar arasındakı əlaqələrin və fikirlərin inkişafındakı qanunauyğunluqları bilmək;
- təfəkkürün məntiqinə aid müəyyən biliklər sistemə yiyələnmək;
- insan fəaliyyətinin ardıcılığını bildiren bəşəri qaydaların məcmusunu ifadə etmək.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- fənnin təlimi nəticəsində müəyyən edilir ki, məntiq ancaq təsviri deyil, normativ xarakter daşıyan elmlərdəndir.
- məntiq nəticədə idrak prosesində tələb və normaları yaradır və təkmilləşdirir;
- fənnin təlimi nəticəsində təfəkkürün mahiyyəti aşkara çıxır, onun forma və qanunlarının idrak prosesində rolu izlənilir, obyektiv gerçəklik beyinlərə inikə olunur.
- təlim nəticəsində inikas prosesi haqqında adi təsəvvürə yiyələnməklə təfəkkürün xüsusiyyətləri, onun forma və qanunlarının mahiyyəti dərk olunur.
- fənnin təlimi nəticəsində idrak prosesinin xarakteristikası öyrənilir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikirlərinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvium sualları:

I. Kollokvium sualları (12-22 noyabr 2025-ci il tarixlərində keçiriləcək):

1. Şifrə
2. Sıra
3. Ardıcılıq.
4. Hesab əməlləri.
5. Əməllər (operatorlar).
6. Rebus (ədəd şəkil əlaqələri)
7. Şəkil münasibətləri.
8. Şəkil ardıcılıqları.

9. Şəkillərin cədvəlləri.

10. Kəsiklər

II. Kollokvium sualları (08-18 dekabr 2025-ci il tarixlərində keçiriləcək):

1. Cədvəl, diaqram və qrafiklər.

2. Sahə.

3. Perimetr.

4. Yaş məsələləri.

5. Təqvim və saat məsələləri.

6. Hərəkət məsələləri.

7. Faiz məsələləri.

8. İş və hovuz məsələləri.

9. Hərəkət məsələləri.

10. Tərəzilər.

XV. İmtahan sualları.

1. Şifrə

2. Sıra.

3. Ardıcılıq.

4. Hesab əməlləri.

5. Əməllər (operatorlar).

6. Rebus (ədəd şəkil əlaqələri)

7. Şəkillərin xəyalən tamamlanması.

8. Əlaqələr (bağlantılar).

9. Şəkil münasibətləri.

10. Şəkil ardıcılıqları.

11. Şəkillərin cədvəlləri.

12. Kəsiklər.

13. Fiqurun hissələri.

14. Fəza fiqurlar (kub və s.).

15. Cədvəl, diaqram və qrafiklər.

16. Sahə.

17. Perimetr.

18. Analogiya.

19. Anaqram.

20. Yaş məsələləri.

21. Təqvim və saat məsələləri.

22. Hərəkət məsələləri.

23. Faiz məsələləri.

24. İş və hovuz məsələləri.

25. Qarışıq aid məsələlər.

26. Birləşmələr və ehtimal nəzəriyyəsinin bəzi elementləri.

27. Tərəzilər.

28. Mətnin məntiqi təhlili.

29. Sözlə bağlı (verbal) məsələlər.

"Məntiq" seçmə fənninin sillabusu 050120-Texnologiya müəllimliyi-II, 050110-Kimya və biologiya müəllimliyi-II, 050504-Ekologiya-II ixtisaslarının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus **"Riyaziyyat və informatika"** kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (08 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Fənn müəllimi:

Kafedra müdiri:

dos. Rəşid Qasımov

dos. Ruslan Həmidov